

Pravo pacijenta na pritužbu i tužbu u parničnom postupku

Nedovoljno ostvarivanje prava pacijenta na informaciju o svome zdravstvenom stanju te teško dobivanje terapijskih tretmana i medicinskih pomagala još uvijek su među najakutnijim boljkama hrvatskog zdravstva. Temelji za izravniju pravnu regulaciju zdravstvene mreže s naglaskom na jasnije definiranje prava pacijenta na tužbu povod su pisanju ovog članka. Pritom se želi što obuhvatnije sagledati prava koja pacijent u Republici Hrvatskoj danas ima, i to u situacijama kad su ta prava povrijeđena, a sustav pravne zaštite nije dovoljno učinkovit te ne omogućuje bolesniku pravovremenu i pravičnu satisfakciju u odšteti njegovih interesa i narušenog zdravlja kroz podnošenje tužbe kao temeljne procesnopravne pretpostavke. Stoga će se ovo područje pokušati sagledati teorijskom determinacijom prava na tužbu te sagledavanjem međunarodnih i domaćih izvora prava kojima se uređuje spomenuta problematika.

1. OPĆENITO O PRAVU NA TUŽBU U PARNIČNOM POSTUPKU

Povreda koju svojim radom počini pacijentu zdravstveni radnik pravno mora biti propisana normama građanskog, odnosno obveznog prava o **odgovornosti za štetu i naknadi štete**. Sukladno tome, pacijent svoja uskraćena ili narušena prava sudskim putem može ostvarivati, prije svega, u parnici. Tužbu pacijent ne može podnijeti ukoliko mu nije nanesena izvjesna šteta **povredom pravila zdravstvene struke** (liječničke, sestrične, fizioterapeutske itd.).

Šteta kao predmet parničnog postupka pokrenutog radi kršenja prava pacijenta, osim općih pretpostavki odgovornosti za štetu, mora posjedovati **obilježja tipična za obavljanje zdravstvene djelatnosti**. Bez tih dvaju preduvjeta, pacijent ne može pokrenuti parnični postupak kao tužitelj. Ujedno, predmetna šteta može se manifestirati u sva **tri osnovna oblika šteta** kroz umanjene nečije imovine (**obična šteta**), sprečavanje njezinog povećanja (**izmakla korist**) i povredu prava osobnosti (**neimovinska šteta**). No iako se takva šteta može ogledati u imovinskoj šteti (npr. neopreznom uništenju odjeće pacijenta od strane zdravstvenog radnika prigodom pružanja terapije) i sprečavanju njezinog povećanja (primjerice, u predugoj hospitalizaciji do koje je došlo nemarnim tretmanom pacijenta od strane medicinskog osoblja, slijedom čega je pacijent propustio obaviti određen posao u roku), ona je nadasve **povreda prava osobnosti**. Tome je tako ne samo zbog činjenice da je osnova najvećeg broja tužbenih zahtjeva u navedenim sporovima narušenje zdravlja popraćeno materijalnom štetom i izmaklom korišću, već i stoga što su iznosi naknade za tjelesna i duševna oštećenja, iz razloga vrednovanja ljudskog zdravlja, kudikamo veći od naknade za materijalnu štetu.

Premda su počinitelji povreda prouzročenih redovitim obavljanjem zdravstvene djelatnosti pojedini zdravstveni radnici ili skupine zdravstvenih radnika, dakle, fizičke osobe, tuženici u sporovima pokrenutima na zahtjev pacijenata kao tužitelja najčešće su osiguratelji i zdravstvene ustanove zato što je oštećenom pacijentu jednostavnije podnijeti tužbu protiv osiguratelja i/li zdravstvene ustanove, u pravilu osigurane od odgovornosti i posljedica nesretnog slučaja (nezgode), nego protiv zdravstvenog radnika koji je pruživši pojedinu zdravstvenu uslugu prouzročio štetu. Naime, neusporedivo je lakše dokazati objektivnu, **kauzalnu odgovornost zdravstvene ustanove** za svoje radnike ili privatnoga zdravstvenog radnika za svoje pomoćnike, nego subjektivnu, **kulpoznu odgovornost** za namjeru ili krajnju nepažnju zdravstvenog radnika zaposlenog u zdravstvenoj ustanovi ili pomoćnika privatnoga zdravstvenog radnika.

Tužbe pacijenata u parnicama za naknadu štete prouzročene redovitim obavljanjem zdravstvene djelatnosti po svojoj su prirodi prvenstveno kondemnatorne budući da se njima traži da sud naloži tuženiku **naknadu štete pacijentu**. One su u stanovitom smislu i deklaratorne s obzirom da se njima, ukoliko to nije pravomoćno riješeno nekim prethodnim postupkom, traži i utvrđenje odgovornosti štetnika za štetu. Ove tužbe, međutim, teško da po svojoj prirodi ikako mogu biti konstitutivne jer spor za naknadu štete ima nadasve kondemnatoran karakter, a preinaka sadržaja određenoga pravnog odnosa ili njegovo ukidanje, odnosno poništaj ne mogu biti predmet ovakvih parnica.

2. ZAKONODAVNI OKVIR

Zakonodavni okvir za pokretanje tužbi pacijenata u parnicama za naknadu štete čine: Europska povelja o pravima pacijenata, Ustav Republike Hrvatske, Zakon o zdravstvenoj zaštiti,

Zakon o zaštiti prava pacijenata, Zakon o obveznim odnosima i Zakon o parničnom postupku.

2.1. Europska povelja o pravima pacijenata

Na poticaj, europskih civilnih organizacija, 2002. godine donesena je **Europska povelja o pravima pacijenata** (u nastavku: Povelja). Povelja ističe u 14 točaka osnovna prava pacijenata: pravo na prevenciju, dostupnost zdravstvenih usluga, informaciju, pristanak, slobodan izbor, privatnost i povjerljivost, poštivanje vremena, pridržavanje standarda kvalitete, sigurnost, inovacije, izbjegavanje nepotrebne patnje i boli, personaliziranu njegu, pritužbu i naknadu. Sva ova prava temeljna su prava pacijenata. Kao trinaesto, i pretposljednje pravo u Povelji navedeno je **pravo pacijenta na pritužbu**. Ono glasi: **“Svatko polaže pravo na pritužbu u svakoj prilici u kojoj doživi povredu, te polaže pravo na odgovor ili drugu povratnu reakciju u tom pogledu.”**

To znači da ukoliko pacijent doživi povredu, ima pravo odgovornoj osobi uputiti pritužbu slijedom koje je odgovorna osoba obvezna pacijentu dati odgovarajući odgovor ili ga na drugi primjereni način izvijestiti o povredi. Dakle, kao što je povreda preduvjet za pritužbu, tako je pritužba preduvjet prava na odgovor ili drugu povratnu reakciju.

2.2. Ustav Republike Hrvatske

Poveznicu za definiranje prava pacijenta na tužbu Ustavom Republike Hrvatske (u nastavku: Ustav)¹, treba tražiti u III. glavi o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, i to u zajedničkim odredbama, poglavljima o osobnim i političkim slobodama i pravima te gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima, kao i u IV. glavi o ustrojstvu državne vlasti koja se odnosi na Hrvatski sabor. Ustavom se svakome jamči pravo na zdravstvenu zaštitu u skladu sa zakonom² i **svatko ima pravo na zdrav život te je svatko dužan, u sklopu svojih ovlasti i djelatnosti, osobitu skrb posvećivati zaštiti zdravlja ljudi, prirode i ljudskog okoliša.**³ Svatko ima pravo slati predstavke i pritužbe, davati prijedloge državnim i drugim javnim tijelima i dobiti na njih odgovor⁴ te svatko može podnijeti pritužbu pučkom pravobranitelju ako smatra da su, uslijed nezakonitog ili nepravilnog rada državnih tijela, tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave i tijela s javnim ovlastima, ugrožena ili povrijeđena njegova ustavna ili zakonska prava.⁵ Ono što je, međutim, ključno za utvrđivanje osnovanosti prava pacijenata na tužbu jest **sudska kontrola** zakonitosti pojedinačnih akata upravnih vlasti i tijela koja imaju javne ovlasti.⁶

¹ Nar. nov., br. 56/90., 135/97., 8/98. - pročišćeni tekst, 113/00., 124/00. - pročišćeni tekst, 28/01., 41/01. - pročišćeni tekst, 55/01., 76/10. i 85/10. - pročišćeni tekst.

² Članak 59. Ustava.

³ Članak 70., stavci 1. i 3. Ustava.

⁴ Članak 46. Ustava.

⁵ Članak 93., stavak 2. Ustava.

⁶ Članak 19., stavak 2. Ustava.

2.3. Zakon o zdravstvenoj zaštiti

Važećim **Zakonom o zdravstvenoj zaštiti** (u nastavku: ZZZ),⁷ propisano je da svaka osoba ima pravo neposredno ili pisanim putem zatražiti od ravnatelja zdravstvene ustanove, uprave ili osobe ovlaštene za vođenje poslova trgovačkog društva koje obavlja zdravstvenu djelatnost, odnosno privatnoga zdravstvenog radnika, **zaštitu svojih prava s obzirom na kvalitetu, sadržaj i vrstu zdravstvene usluge koja mu se pruža.**

Ravnatelj, uprava ili osoba ovlaštena za vođenje poslova trgovačkog društva koje obavlja zdravstvenu djelatnost, odnosno privatni zdravstveni radnik obvezni su bez odgađanja postupiti po prigovoru i o poduzetim mjerama pisanim putem obavijestiti osobu najkasnije u roku osam dana. Ako osoba nije zadovoljna poduzetim mjerama, zaštitu svojih prava može zatražiti kod **ministra, nadležne komore, odnosno nadležnog suda.**⁸ Ako se navedene odredbe sagledaju kao razradu općenitog prava br. 13 iz Povelje, tada se nameće zaključak da se pritužba predviđena Poveljom može formalizirati neposredno, tj. usmeno, ili pisanim putem, a adresat pritužbe može biti **ravnatelj zdravstvene ustanove** (u većini slučajeva s obzirom da dominantnu većinu pravnih osoba koje pružaju zdravstvenu zaštitu u Republici Hrvatskoj još uvijek čine javne ustanove), **uprava ili osoba ovlaštena za vođenje poslova trgovačkog društva koje obavlja zdravstvenu djelatnost** (npr. uprava, upravni odbor, predsjednik uprave, odnosno upravnog odbora ili direktor privatne klinike, odnosno poliklinike), odnosno **privatni zdravstveni radnik** (dakle, liječnik koji vodi privatnu zdravstvenu ordinaciju koja nije u zakupu u sustavu zdravstvenog osiguranja). Predmet pritužbe može biti isključivo **zaštita prava pacijenta s obzirom na kvalitetu, sadržaj i vrstu zdravstvene usluge koja mu se pruža**, dakle, uključivo zaštitu prava na **informiranost** o svome zdravstvenom stanju. Premda nije naveden rok u kojem pacijent ima pravo podnijeti pritužbu, jasno je preciziran rok i način u kojem odgovorna osoba mora odgovoriti pacijentu, a to je pisano očitovanje u roku osam dana. Iako zakon ne precizira kakva je vrsta roka u pitanju, za pretpostaviti je da se radi o prekluzivnom roku s obzirom da njegovim istekom odgovorna osoba gubi pravo na naknadno poduzimanje te radnje, a pacijent, ukoliko nije zadovoljan poduzetim mjerama, zaštitu svojih prava može zatražiti kod ministra, nadležne komore, odnosno nadležnog suda. Navođenjem ovih triju instanci, tj. ministra, nadležne komore i nadležnog suda, ujedno je propisana mogućnost podizanja postupka zaštite prava pacijenata na viši stupanj.

Naposlijetku, ostaje pitanje koji je sud stvarno nadležan za zaštitu prava pacijenata ukoliko nije zadovoljan poduzetim mjerama. Novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 10.000,00 kuna kaznit će se za **prekršaj ravnatelj zdravstvene ustanove** ako ne postupi po prigovoru osobe koja je zatražila zaštitu svojih prava s obzirom na kvalitetu, sadržaj i vrstu zdravstvene usluge te o poduzetim mjerama ne obavijesti podnositelja prigovora najkasnije u roku osam dana (članak 23., stavci 4. i 5.).⁹ Također, novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 10.000,00

⁷ Nar. nov., br. 150/08., 71/10., 139/10., 22/11., 84/11., 154/11., 12/12., 35/12. - USRH, 70/12., 144/12., 82/13., 159/13. i 22/14. - USRH.

⁸ Članak 23., stavci 4. - 6. ZZZ-a.

⁹ Članak 201., točka 1. ZZZ-a.

kuna kaznit će se za **prekršaj privatni zdravstveni radnik** ako ne postupi po prigovoru osobe koja je zatražila zaštitu svojih prava s obzirom na kvalitetu, sadržaj i vrstu zdravstvene usluge te o poduzetim mjerama ne obavijesti podnositelja prigovora najkasnije u roku osam dana (članak 23., stavci 4. i 5.).¹⁰ Prema tome, ravnatelj zdravstvene ustanove i privatni zdravstveni radnik ako ne postupe po prigovoru pacijenta koji je zatražio zaštitu svojih prava, **prekršajno su odgovorni**.

Sukladno Prekršajnom zakonu (u nastavku: PZ)¹¹, za sve prekršaje, osim za one za koje je posebnim zakonom propisana stvarna nadležnost tijela državne uprave, prekršajni sudovi nadležni su suditi u prvom stupnju.¹² Budući da nijednim od citiranih posebnih zakona kojima se uređuju načela i mjere zdravstvene zaštite, nije određena stvarna nadležnost određenog tijela državne uprave, nadležni sud može biti samo prekršajni sud.

2.4. Zakon o zaštiti prava pacijenata

Vrijedi spomenuti da je do 31. prosinca 2008. godine na snazi bio članak 35. **Zakona o zaštiti prava pacijenata** (u nastavku: ZZPP)¹³ po čijim je stavcima 1. i 2, pacijent koji je smatrao da mu je povrijeđeno pravo utvrđeno ovim Zakonom, imao pravo usmeno ili pisanim putem, sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, izjaviti pritužbu ravnatelju zdravstvene ustanove, upravi ili osobi ovlaštenoj za vođenje poslova trgovačkog društva koje obavlja zdravstvenu djelatnost, odnosno privatnome zdravstvenom radniku, a ako ravnatelj zdravstvene ustanove, uprava ili osoba ovlaštena za vođenje poslova trgovačkog društva koje obavlja zdravstvenu djelatnost, odnosno privatni zdravstveni radnik nije obavijestio pacijenta u roku osam dana od dana izjavljene pritužbe o mjerama poduzetim povodom pritužbe ili ako pacijent nije bio zadovoljan poduzetim mjerama, pacijent je imao pravo podnijeti **pritužbu Povjerenstvu za zaštitu prava pacijenata u jedinici područne (regionalne) samouprave** (u nastavku: **Povjerenstvo**).

Nadalje, u obavljanju poslova iz svog djelokruga Povjerenstvo je ovlašteno upozoravati, predlagati i davati preporuke, zatim nadležnim tijelima državne uprave, tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnim i fizičkim osobama predlagati poduzimanje mjera za sprječavanje štetnih djelovanja koja ugrožavaju prava i interese pacijenata te zahtijevati izvješća o poduzetim mjerama, kao i obavijestiti podnositelja pritužbe o aktivnostima poduzetim povodom njegove pritužbe bez odgađanja, a najkasnije u roku 15 dana.¹⁴

Međutim, Odlukom i Rješenjem Ustavnog suda Republike Hrvatske broj U-I-4892/2004 i U-I-3490/2006 od 12. ožujka 2008. godine (u nastavku: Odluka),¹⁵ ukinut je članak 35. ZZP-a. Prema predlagatelju, "put pravne zaštite, predviđen osporavanjem Zakonom, ne propisuje učinkovit pravni lijek, ... a sve zbog toga što se u cijelom postupku ne donosi upravni akt, već se pacijenta prepušta "medijaciji" i dopisivanju raznih ovlaštenih osoba koje, bez iznimke, pripadaju zdravstvenom sustavu ili su od tog sustava imenovane kao "nezavisna tijela". Takvo normiranje

puta pravne zaštite odudara od dostignutih standarda pravnog poretka u Republici Hrvatskoj..." Tim navodima predlagatelj je izravno osporio ustavnost odredaba članka 35., stavaka 1. i 2. osporenog Zakona, a završno je predložio osporeni Zakon ukinuti u cijelosti. U obrazloženju Odluke stoji da je članak 35. osporenog Zakona središnja odredba o pravnom sredstvu koje pripada pacijentu za zaštitu njegovih prava na "obaviještenost" i prihvaćanje ili odbijanje pojedina zdravstvenog tretmana. Ta prava ne proizlaze iz privatnopravnog odnosa među strankama, utemeljenog samo na ugovoru o pružanju medicinskih usluga, nego su dio pravnog poretka Republike Hrvatske čiji se izvori nalaze u prijašnjem Zakonu o zdravstvenoj zaštiti (u nastavku: ZZZ 03)¹⁶ i brojnim drugim propisima zakonskog i podzakonskog ranga, kojima se uređuju javnopravni odnosi između korisnika i davatelja zdravstvene zaštite. Članak 35. osporenog Zakona, kao pravno sredstvo, propisuje usmenu ili pisanu "pritužbu" odgovornoj osobi, ali ne propisuje način korištenja njihovih ovlasti u primjeni medicinskih mjera prema pacijentu, podnositelju "pritužbe", niti postupanje odgovorne osobe u odlučivanju o tim mjerama. Osporena odredba Zakona samo upućuje na odredbe Zakona o zdravstvenoj zaštiti te odgovornu osobu obvezuje da u roku osam dana pacijenta obavijesti o poduzetim mjerama kako bi on, u daljnjem roku od petnaest dana, mogao pritužbu ponoviti Povjerenstvu. Usporedbom odredaba članka 35. osporenog Zakona s odredbama članka 22. ZZZ-a 03 (identičnog članku 23. ZZZ-a, op. a.), razvidno je da između njih ne postoje bitne razlike u načinu ostvarivanja zaštite prava na zdravstvenu zaštitu. Ujedno, mogućnost pacijenta da podnese usmeno ili u pisanom obliku pritužbu odgovornoj osobi, o kojoj pritužbi odgovorna osoba, kao i nadležno Povjerenstvo odlučuju izvan zakonom propisanih postupovnih pravila, predstavlja samo neobavezan poticaj tim adresatima da primijene svoje diskrecijsko pravo odlučivanja o primjeni neke mjere zaštite prava pacijenata.

Tako neodređena diskrecijska ovlast odgovorne osobe na **obavještavanje pacijenata** o tome što je poduzeto po njegovoj pritužbi otvara mogućnost proizvoljnog reagiranja, što može dovesti do neopravdanog privilegiranja nekih, odnosno diskriminiranja drugih pacijenata. Upućujući na istovjetne odredbe ZZZ-a 03, koje također ne predviđaju pravo pacijenta da podnese zahtjev glede korištenja **diskrecijskih ovlasti osobe odgovorne za postupke njegovog liječenja i tretmana**, odredbe članka 35. osporenog Zakona, kao središnjega normativnog akta zakonskog ranga namijenjenog upravo zaštiti prava pacijenata, vrijeđaju ustavno jamstvo propisano člankom 19. stavkom 2. Ustava koji propisuje da se "*zajamčuje sudska kontrola zakonitosti pojedinačnih akata upravnih vlasti i tijela koja imaju javne ovlasti*".

Propust zakonodavca da regulaciju članka 35. osporenog Zakona na opisani način prilagodi zahtjevima Ustava, Ustavni sud ocijenio je naročito teškim i, slijedom navedenog, ocijenio da pritužba, propisana člankom 35., stavcima 1. i 2. osporenog Zakona, nije pravno sredstvo kojim bi se na djelotvoran i efikasan način moglo ostvariti Ustavom zajamčeno pravo na zdravstvenu zaštitu (članak 58. Ustava), budući da se, sukladno odredbama članka 19. Ustava, u povodu pritužbe ne donosi pojedinačan akt utemeljen na zakonu (stavak 1.) niti je nastavno osigurana sudska kontrola zakonitosti pojedinačnih akata tijela koja imaju javne ovlasti (stavak 2.).

¹⁰ Članak 204., točka 1. ZZZ-a.

¹¹ Nar. nov., br. 107/07., 39/13. i 157/13.

¹² Članak 94., stavak 1., točka 1. PZ-a.

¹³ Nar. nov., br. 169/04. i 37/08. - USRH.

¹⁴ Članak 36. ZZPP-a.

¹⁵ Nar. nov., br. 37/08.

¹⁶ Nar. nov., br. 121/03., 44/05., 48/05., 85/06. i 117/08.

2.5. Zakon o obveznim odnosima

Temeljne odredbe o materijalnoj osnovanosti prava pacijenta na tužbu nalaze se u **Zakonu o obveznim odnosima** (u nastavku: ZOO)¹⁷ koji definira **prava osobnosti**. Pod pravima osobnosti u smislu ovog Zakona razumijevaju se prava na život, tjelesno i duševno **zdravlje**, ugled, čast, dostojanstvo, ime, privatnost osobnog i obiteljskog života, slobodu i dr. Pravna osoba ima sva navedena prava osobnosti, osim onih vezanih uz biološku bit fizičke osobe, a osobito pravo na ugled i dobar glas, čast, ime, odnosno tvrtku, poslovnu tajnu, slobodu privređivanja i dr.¹⁸

S obzirom da je **zdravstvena zaštita** predmet općeg interesa, ona u ZOO-u uživa poseban tretman i **ne može biti predmet obveznih odnosa** koji završavaju prijebom (kompenzacijom), a što je regulirano člankom 200., točkom 4. ovog Zakona. Premda spor za naknadu oštećenja zdravlja ne može rezultirati prijebom, obvezno pravo predviđa materijalnu satisfakciju kod povrede ovog prava osobnosti.

Tako u članku 1088. ZOO-a stoji da se u slučaju smrti, tjelesne ozljede ili oštećenja zdravlja **naknada** određuje, u pravilu, u **obliku novčane rente**, doživotno ili za određeno vrijeme. Plaća se mjesečno unaprijed, a vjerovnik ima pravo zahtijevati potrebno osiguranje za isplatu rente, osim ako to prema okolnostima slučaja ne bi bilo opravdano. Ako dužnik ne da osiguranje koje sud odredi, vjerovnik ima pravo zahtijevati da mu se umjesto rente isplati jedan **ukupan iznos** čija se visina određuje prema visini rente i vjerojatnom trajanju vjerovnikovog života, uz odbitak odgovarajućih kamata. Iz ozbiljnih razloga vjerovnik može i u drugim slučajevima zahtijevati, odmah ili kasnije, da mu se umjesto rente isplati jedan ukupan iznos.

Pored novčane rente, sukladno članku 1095. ZOO-a, tko drugome nanese tjelesnu ozljedu ili mu naruši zdravlje, dužan je **naknaditi mu troškove liječenja** i druge potrebne troškove s tim u vezi, a i **zaradu izgubljenu zbog nesposobnosti za rad** za vrijeme liječenja. Ako ozlijeđeni zbog potpune ili djelomične nesposobnosti za rad gubi zaradu, ili su mu potrebe trajno povećane, odnosno mogućnosti njegova daljnjeg razvijanja i napredovanja uništene su ili umanjene, odgovorna osoba dužna je plaćati ozlijeđenom određenu novčanu **rentu, kao naknadu za štetu**. Naposljetku, ZOO strogo individualizira pravo na naknadu štete zbog oštećenja zdravlja, pa tako u članku 1097. navodi da se pravo na naknadu štete u obliku novčane rente zbog ozljede tijela ili narušavanja zdravlja ne može prenijeti na drugu osobu, a dospjeli iznosi naknade mogu se prenijeti na drugog ako je visina naknade određena pisanim sporazumom strana ili pravomoćnom sudskom odlukom.

2.6. Zakon o parničnom postupku

Ako se uzme da je pritužba način ostvarivanja pravne zaštite kao moguć preduvjet za **pokretanje parničnog postupka**, a

Zakon o parničnom postupku (u nastavku: ZPP)¹⁹ ne poznaje institut pritužbe, može se konstatirati da pritužba nije sredstvo parničnog postupka, već se može smatrati eventualno radnjom kojom se pokreće određen izvanparnični postupak.

Općinski sudovi u parničnom postupku uvijek sude u prvom stupnju u sporovima za zaštitu od nezakonite radnje.²⁰ Budući da je predmet tužbe pacijenta zaštita od radnje kojom se krše propisi i pravila postupanja u pružanju zdravstvene zaštite, jasno je da pacijent kako bi zaštitio svoja prava na stručnu i profesionalnu zdravstvenu zaštitu, tužbu protiv zdravstvene ustanove ili zdravstvenog radnika može predati samo **općinskom sudu**.

Ako jedna tužba protiv istog tuženika obuhvaća više zahtjeva koji se temelje na istoj činjeničnoj i pravnoj osnovi, vrijednost predmeta spora se određuje prema zbroju vrijednosti svih zahtjeva, a, ako zahtjevi u tužbi proizlaze iz raznih osnova, ili pojedine zahtjeve ističu različiti tužitelji ili su pojedini zahtjevi istaknuti protiv različitih tuženika, vrijednost predmeta spora određuje se prema vrijednosti svakoga pojedinog zahtjeva.²¹ To znači da ukoliko pacijent podnese tužbu protiv iste zdravstvene ustanove ili istoga zdravstvenog radnika obuhvativši više zahtjeva međusobno povezanih (npr. pripisivanje pogrešnih lijekova i nepravovremeno pregledavanje pacijenta), dužan je **štetu** nastalu iz svakog od utuženih propusta posebno **procijeniti**, a potom ih zbrojiti kako bi se formirao **jedinstven iznos vrijednosti predmeta spora**.

Kad, međutim, zahtjevi u tužbi proizlaze iz raznih osnova (npr. pripisivanje pogrešnih lijekova i uvredljivo ponašanje), kad pojedine zahtjeve ističu različiti tužitelji (npr. više pacijenata podnese tužbu protiv istog tuženika radi istog propusta) ili kad su pojedini zahtjevi istaknuti protiv različitih tuženika (npr. zbog pripisivanja pogrešnih lijekova tuži se liječnika, a radi uvredljivog ponašanja ostalo medicinsko osoblje), svaki tužbeni zahtjev nužno je procijeniti pojedinačno s obzirom na različitost njihovih pravnih osnova i nemogućnosti svođenja vrijednosti spora pod isti iznos.

Nadalje, ako se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčanu svotu, ali tužitelj u tužbi navede kako pristaje da umjesto udovoljenja tom zahtjevu primi određenu novčanu svotu, kao vrijednost predmeta spora uzet će se ta svota. U drugim slučajevima, kad se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčanu svotu, mjerodavna je vrijednost predmeta spora koju je tužitelj u tužbi naznačio.²² Dakle, pacijent može tužbom zatražiti ispravak profesionalnog propusta određenom radnjom odgovorne osobe ili alternativno zatražiti materijalnu zadovoljštinu nastale štete. Ukoliko, međutim, pacijent tužbom zatraži samo ispravak profesionalnog propusta bez mogućnosti zamjene istog novčanom svotom, tad će se vrijednošću predmeta spora smatrati iznos na koji je tužbom pacijent sam procijenio spor. Prema tome, tužitelju se dopušta diskrecijska procjena vrijednosti spora u kojem se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčanu svotu.

¹⁷ Nar. nov., br. 35/05., 41/08., 125/11. - Zakon o rokovima ispunjenja novčanih obveza i 108/12. - Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi.

¹⁸ Članak 19. ZOO-a.

¹⁹ SL SFRJ 4/77., 36/77., 6/80., 36/80., 43/82., 69/82., 58/84., 74/87., 57/89., 20/90., 27/90. i 35/91., Nar. nov., br. 53/91., 91/92., 112/99., 88/01. - Zakon o arbitraži, 117/03., 88/05. - Zakon o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 02/07. - USRH, 84/08., 96/08. - USRH, 123/08., 57/11., 148/11. - pročišćeni tekst i 25/13.

²⁰ Članak 34., stavak 1., točka 9. ZPP-a.

²¹ Članak 37., stavci 1. - 2. ZPP-a.

²² Članak 40., stavci 1. - 2. ZPP-a.

Ukoliko zakonom nije propisana isključiva mjesna nadležnost kojega drugog suda, za suđenje je **nadležan sud** koji je općemjesno nadležan za **tuženika**.²³ Za suđenje je općemjesno nadležan sud na čijem području tuženik ima prebivalište²⁴, a za suđenje u sporovima protiv pravnih osoba općemjesno je nadležan sud na čijem se području nalazi njihovo registrirano sjedište.²⁵ Kad je jednom tužbom tuženo više osoba, a za njih ne postoji mjesna nadležnost istog suda, nadležan je sud koji je mjesno nadležan za jednog od tuženika, a ako među njima ima glavnih, i sporednih obveznika, sud koji je mjesno nadležan za kojeg od glavnih obveznika.²⁶ To znači da, ako se istom tužbom tuži zdravstvenu ustanovu i zdravstvenog radnika, a za tuženike nije općemjesno nadležan isti sud, najpravičnije će biti dostaviti tužbu sudu na čijem je području registrirano sjedište ustanove s obzirom da na tom području zdravstveni radnik izvršava svoju radnu obvezu, pa je samim time više vezan za to područje negoli je zdravstvena ustanova vezana za područje prebivališta zdravstvenog radnika.

Pored općemjesne, ZPP-om je propisana i **posebna mjesna nadležnost** u sporovima za naknadu štete. Za suđenje u sporovima o izvanugovornoj odgovornosti za štetu, osim suda općemjesne nadležnosti, nadležan je i sud na čijem je području štetna radnja počinjena ili sud na čijem je području štetna posljedica nastupila. Ako je šteta nastala zbog smrti ili tjelesne ozljede, nadležan je, pored suda na čijem je području štetna radnja počinjena te suda na čijem je području štetna posljedica nastupila, i sud na čijem području tužitelj ima prebivalište, odnosno boravište.²⁷

Uzme li se u obzir da je štetna radnja počinjena u zdravstvenoj ustanovi, a u pravilu je tamo i nastupila, sud na čijem je području registrirano sjedište ustanove može biti mjesno nadležan i u općem i u posebnom smislu. To je, uostalom i najčešći slučaj u praksi.

Pored toga, a s obzirom da je predmet potraživanja naknada tjelesne ozljede, **pacijent** može podnijeti tužbu i sudu na čijem je području on **nastanjen**. Jasno je da je potonjom odredbom zakonodavac pogodio osobama narušenog zdravlja kao tužiteljima kako bi sudsku zaštitu ostvarili pred sebi najbližim sudom uvažavajući činjenicu da je odlazak na sud koji nije mjesno nadležan za pacijenta takvim ljudima ipak znatno više otežan nego zdravim osobama. Također, za suđenje u sporovima pro-

tiv pravne osobe koja ima poslovnu jedinicu izvan svog sjedišta, ako spor nastane u povodu djelatnosti te jedinice, pored suda općemjesne nadležnosti nadležan je i sud na čijem se području ta poslovna jedinica nalazi.²⁸

Tužba treba sadržavati određen zahtjev u pogledu glavne stvari i sporednih traženja, činjenice na kojima tužitelj temelji zahtjev, dokaze kojima se utvrđuju te činjenice, a i druge podatke koje mora imati svaki podnesak.²⁹ Činjenica na kojoj pacijent temelji tužbeni zahtjev jest **narušenje zdravlja** slijedom čega je došlo do povrede njegovih prava osobnosti, a dokazi na kojima temelji zahtjev ovise o **specifičnosti povrede**. Ukoliko je ona razvidna iz određenih isprava, tad se radi utvrđivanja činjeničnog stanja pacijent mora pozvati na **odgovarajuću medicinsku dokumentaciju**, a ako sud povredu ne može utvrditi neposrednim uvidom i znanjem kojim raspolaže, saslušat će **svjedoke** koji mogu vjerodostojno potvrditi osnovanost tužbenog zahtjeva, odnosno izvest će dokaz angažmanom **vještaka** odgovarajuće, prvenstveno **medicinske, struke**.

Sud može tijekom cijeloga parničnog postupka strankama predložiti da spor riješe u **postupku mirenja** pri sudu ili izvan suda.³⁰ Odredbe ZZZ-a o ulaganju prigovora u slučaju kršenja prava pacijenata, već same po sebi imaju svojevrsan medijski karakter na koji se nadovezuje postupak mirenja na sudu ili izvan njega.

Tužitelj može u tužbi tražiti da sud samo utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje kakvog prava ili pravnog odnosa ili istinitost, odnosno neistinitost kakve isprave. Takva se tužba može podići kad je to posebnim propisima predviđeno, kada tužitelj ima **pravni interes** da sud utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje kakvog prava ili pravnog odnosa ili istinitost, odnosno neistinitost kakve isprave prije dospelosti zahtjeva za činidbu iz istog odnosa ili kada tužitelj ima kakav drugi pravni interes za podizanje takve tužbe.³¹ Naposljetku, u jednoj tužbi tužitelj može istaknuti više zahtjeva protiv istog tuženika kad su svi zahtjevi povezani istom činjeničnom i pravnom osnovom.³²

²⁸ Članak 59. ZPP-a.

²⁹ Članak 186., stavak 1. ZPP-a.

³⁰ Članak 186.d., stavak 1. ZPP-a.

³¹ Članak 187., stavci 1. i 2. ZPP-a.

³² Članak 188., stavak 1. ZPP-a.

²³ Članak 46., stavak 1. ZPP-a.

²⁴ Članak 47., stavak 1. ZPP-a.

²⁵ Članak 48., stavak 1. ZPP-a.

²⁶ Članak 50. ZPP-a.

²⁷ Članak 52., stavci 1. - 2. ZPP-a.

Vedran Kruljac